

PAPER DETAILS

TITLE: Evlilik Kaygisi Ölçeğinin Gelistirilmesi: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması

AUTHORS: Eyüp ÇELİK, Gökçe ERKİLET

PAGES: 47-57

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/766898>

Research Article

Development of Marriage Anxiety Scale: A Validity and Reliability Study¹

Eyüp ÇELİK², Gökçe Erkilet³
Abstract

The purpose of the study is to develop the Marriage Anxiety Scale (MAS) which can be used to assess the marriage anxiety of individuals. Data collected from single individuals. This research consisted of 369 volunteer participants, comprising 135 men and 264 women, the content validity, concurrent validity, and the construct validity was used to examine the validity of the scale. The expert's opinion is applied for content validity. The explanatory factor analysis was used to assess construct validity. The criterion validity is assessed by examining the correlation of the MAS with State-Trait Anxiety Inventory. Internal consistency coefficient and test-retest methods were used to determine the reliability level of the scale. Moreover, corrected item-total correlation was examined for item analyses. Findings showed that the scale has good psychometric properties of content validity, criterion validity, construct validity, internal consistency reliability, and test-retest reliability. The corrected item total correlation level of all items acceptable. These results show that the Marriage Anxiety Scale is a valid and reliable instrument.

Keywords: Marriage, anxiety, marriage anxiety, scale development, validity, reliability.

How to cite this article: Çelik, E. & Erkilet, G. (2019) Development of Marriage Anxiety Scale: A Validity and Reliability Study. *Journal of Aegean Scientific Research*, 2(1), 47-57.

Received Date: 07.02.2019

Accepted Date: 09.07.2019

¹ Part of this study was presented an oral presentation at the 8th International Congress of Educational Research.

²Sakarya University, Institute of Educational Sciences, Master Degree Student, gokceerkilet39@hotmail.com

³ Associate Professor Doctor, Sakarya University, Faculty of Education Department of Educational Sciences, Psychological Counseling and Guidance Department, eyupcelik@sakarya.edu.tr

Araştırma Makalesi**Evlilik Kaygısı Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması¹****Eyüp ÇELİK², Gökçe Erkilet³****ÖZET**

Bu araştırmanın amacı bireylerin evlilik kaygılarını ölçmek için evlilik kaygısı ölçeğini geliştirmektir. Araştırma verileri evli olmayan bireylerden toplanmıştır. Araştırma verileri 135'i erkek, 264'ü kadın olmak üzere toplam 369 kişiden toplanmıştır. Ölçeğin geçerliğini belirlemek için kapsam geçerliği, yapı geçerliği ve ölçüt geçerliği teknikleri kullanılmıştır. Kapsam geçerliği için uzman görüşü alınmıştır. Yapı geçerliği için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçüt geçerliği için ise Durumluk-Sürekli Kaygı Envanterinden alınan puan ile araştırmada geliştirilen ölçek arasındaki korelasyon katsayısına bakılmıştır. Ölçeğin güvenirlik düzeyi iç tutarlılık ve test tekrar test yöntemi ile ve madde analizi de düzeltilmiş madde-toplam korelasyonu hesaplanarak incelenmiştir. Yapı geçerliğine, ölçüt geçerliğine ve kapsam geçerliğine ilişkin bulgular ölçeğin geçerli bir ölçme aracı olduğuna işaret etmektedir. Ölçeğin güvenirliğini incelemek için hesaplanan iç tutarlılık katsayısı ve test tekrar test sonucu, geliştirilen ölçme aracının evlilik kaygısını ölçmek için güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Ayrıca, düzeltilmiş madde-toplam korelasyonu sonuçları incelendiğinde ölçekte yer alan maddelerin ayırt edici özelliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde Evlilik Kaygısı Ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu ve gelecekte konu ile ilgili yapılacak araştırmalarda kullanılabileceği sonucuna ulaşılabilir.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, kaygı, evlilik kaygısı, ölçek geliştirme, geçerlik, güvenirlik

Makaleye Atıf Yapma: Çelik, E. ve Erkilet, G. (2019). Evlilik Kaygısı Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Ege Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 47-57.

Geliş Tarihi: 07.02.2019

Kabul Tarihi: 09.07.2019

¹ Bu çalışmanın bir kısmı 8. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi, gokceerkilet39@hotmail.com

³ Doçent Doktor, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, eyupcelik@sakarya.edu.tr

Giriş

Evlenme işleminin ardından başlayan ve insanın yaşamını biyopsikososyal bağlamda etkileyebilen, yazılı ve yazılı olmayan yasalara uygun olarak kadın ve erkeğin birlikte yaşamını sürdürebilmesine olanak sağlayan evliliğin insan ruh ve beden sağlığı açısından oldukça önemli bir faktör olduğu savunulabilir. Evlilik olgusunun toplumsal ve kültürel değişimlere uyum sağlayarak ve bu değişimlerden dolayı varlığını kaybetmeden geçmişten günümüze kadar devam eden ve gelecekte de devam edecek olan insanlık tarihi kadar eski bir olgu olduğu görülmektedir. Ayrıca bazı değişimlere yönelik temel niteliklerini dirençli bir şekilde korumakta olan ve insanların vazgeçemediği bir olgu olarak değerlendirilmektedir (Yıldırım, 1993). Geçtan (1984) evliliği, insanları mutlu eden ama zamanla bir takım sıkıntıların yaşanmasına sebep olan bir ilişki türü olarak nitelemekte ve bu sıkıntılara rağmen evliliğin insanların çoğu için ulaşılmak istenen önemli bir amaç olduğunu belirtmektedir. Özügürü'ya (2013) göre ise kadın ve erkeğin karşı cinsle kurmuş olduğu ilişkiden mutlu olabilmesi evlilik bağı sonucu oluşan karı koca ilişkisi ile mümkün olabilir. Ayrıca, Özügürü evlilik bağı sonucu karşı cinsle kurulan ilişkinin sevgi, dayanışma ve paylaşım çerçevesinde yürütülmesinin ve sorunların üstesinden birlikte gelme çabasının oldukça önemli olduğunu ve evlilik ilişkisini başlatma, sürdürme ve anlamlı kılma motivasyonu konusunda güçlü ve köklü bir toplumsal bilinçlenmenin olması gerektiğini belirtmektedir. Günümüzde boşanmaları ve evlilik ilişkisinin olumsuz etkilenmesini önlemek adına bu bilinçlenmenin oldukça önemli olduğu düşünülebilir.

Yaşanan toplumsal ve teknolojik bağlamdaki gelişmelerden dolayı evliliğe yüklenen anlamlar, evliliğin yapısı, eşlerin evlilik ilişkisinden ve birbirlerinden beklentileri değişebilir. Özellikle çağımızda görülen teknolojik gelişmelerden kaynaklı (İnternet ve akıllı telefon kullanımının yaygınlaşması gibi), toplumsal yaşamda kadın ve erkeğin rollerindeki değişimlerin ve boşanma oranlarındaki yüksekliğin (Türkiye İstatistik Kurumu 2017 verilerine göre evliliğin ilk yıllarındaki boşanma oranı %38,7) eş seçimi ve evlilikle ilgili kaygıyı ön plana çıkarabileceği düşünülebilir. Bu durum evlilik çağında olan bireylerin evliliğe yönelik olumsuz bilişler geliştirmelerine ve evlilik konusunda stres ve içsel çatışmalar yaşamasına ve bundan dolayı evlilik sonucu hoş olmayan ya da istenmeyen durumların ortaya çıkacağı kaygısını yaşamasına sebep olabilir.

Psikoanalitik kurama göre kaygı hoş olmayan bir şeylerin olacağı korkusu içinde olma ile belirli evrensel bir insan yaşantısıdır (Köroğlu, 2004). Gençlerin, geçmişin izlerini taşıyan ailelerinin önerisini mi, içinde yaşanılan çağın özelliklerini kapsayan arkadaşlarının yaptıklarını mı ölçüt alacakları konusunda ikilem yaşadıkları ve bu ikilemlerin onların evlilik kaygılarını arttırdığı belirtilmektedir (Tutarel-Kışlak, 1999). Sonuç olarak ruh sağlığı için önemli olan evlilik bağının kurulmasını birçok faktörün yol açabileceği evlilik kaygısının etkileyebileceği düşünülebilir.

Kaygı, bireyin geleceğe yönelik yaşadığı belirsizlikten dolayı karşılaşma olasılığı olan tehlike ve sorun oluşturabilecek durumlara yönelik beklentilerinin yarattığı tedirginlik veya bunaltı olarak tanımlanmaktadır (Budak, 2000). Ayrıca alan yazında yer alan

kaygı ile ilgili tanımlar incelendiğinde kaygının kullanıldığı bağlam ve tanımlandığı çerçeveye ve bu tanımların dayandırıldığı teorik temele bağlı olarak kaygı kavramının farklı açıklama ve tanımlamalarının da olduğu göze çarpmaktadır. Örneğin Köroğlu (2004)'e göre kaygı bireylerin tetikte olmasına sebep olan bir uyarandır. Kaygı yaklaşan tehlikelere yönelik bireyi uyarmakta ve bireyi yaklaşan tehdit durumlarına ilişkin baş etmeye yönelik çeşitli önlemler almaya sevk etmektedir. Spielberger, (1966) durumluluk ve sürekli kaygı olmak üzere iki, tür kaygıdan bahsetmektedir. Olumsuz koşullardan kaynaklı olarak çoğunlukla her bireyin yaşadığı duruma bağlı ve geçici kaygıyı durumluk kaygı, direkt olarak çevresel herhangi bir tehdit unsuruna bağlı olmaksızın yaşanan kaygıyı da sürekli kaygı olarak nitelemektedir (Akt. Fidanoğlu, 2006). Alan yazındaki evlilik ve kaygı ile ilgili tanım ve açıklamalar genel olarak incelendiğinde ve ilgili tanım ve açıklamalardan yola çıkılarak evlilik kaygısı, kişilerin evliliği düşündüklerinde veya evlilikle ilgili konular açıldığında endişe içinde kalmalarına ve evlilikle ilgili durumlardan kaçınmalarına sebep olan olumsuz düşünce ve duyguların eşlik ettiği yoğun uyarılmışlık hali olarak tanımlanabilir.

Bireyler evlilik öncesinde yaşanan romantik ilişkileri sürecinde romantik duyguları yoğun yaşayabilir ve bu duyguların yoğunluğu evlilik sürecinde zamanla azalabilir. Duygusal yoğunluk azaldıkça eşler birbirlerini daha nesnel bir gözle değerlendirmeye ve eşinde daha önceden fark etmediği hoş gitmeyen tutum ve davranışları görmeye başlayınca bazı ilişkilerde çatışmalar kaçınılmaz hale gelebilir. Bu çatışmalar evlilik ilişkisinde taraflar yara almadan çözülemediği zaman ilişkilerin yıpranmasına sebep olabilmektedir. Bundan dolayı çoğu bireyin yaşamında, Özgüven (2000) tarafından da belirtildiği gibi, uzun yıllar boyunca bireylere haz ve mutluluk veren evlilik hayalleri hayal kırıklıklarına dönüşerek bireylerin ruh ve beden sağlığını olumsuz açıdan etkileyebilmektedir. Bu durumun bireylerin çevrelerinde gözlemledikleri evlilik ilişkilerin de ya da ailelerde yaşanması kişilerde evlilik kaygısının oluşmasına sebep olabilir.

Evlilik kaygısı yüksek kişiler için, hayatımızdaki en önemli kararlardan biri olan evlilik kararını vermek oldukça zor olabilir. Çünkü kişi kendini hiçbir zaman tam olarak evliliğe hazır hissedemeyebilir. Evlilik kaygısı yaşayan bireyler evlilik yaşamının kendisini kısıtlayacağından, baskı altına alacağından korkabilirler ve evlilikten kaçınabilirler. Bu da romantik ilişkilerinin zarar görmesine ve yaşam kalitelerinin bozulmasına sebep olabilir. Kişilerin evliliğe yönelik kaygı düzeyleri tespit edilebilirse, ihtiyaçlar doğrultusunda çeşitli önleme çalışmaları planlanabilir. Ancak ulusal alan yazın incelendiğinde evlilikle ilgili evlilik beklentisi (Öz Soysal, Uz Baş ve Aysan, 2016), evlilik tutumu (Bayoğlu ve Atli, 2014; Öz-Soysal, Uz Baş, & Aysan, 2016), evlilik doyumu (Çelik, 2006; Derebaşı, 2004), evlilik olgunluğu (Yıldız, 2017), evlilikte yetkinlik (Cihan-Güngörve Özbay, 2006), evlilik için karşılaştırma düzeyi (Azizoglu-Binici ve Hovardaoglu, 1996), eş değerlendirmesi (Kabakçı, Tuğrul ve Öztan, 1993), çift uyumu (Yavuz, 1995), evlilik öncesi romantik ilişkilerin değerlendirilmesi (Kalkan ve Kaya, 2007) ve evlilik hoşnutsuzluğu (Çelik, 2013) gibi değişkenleri ölçen araçların olduğu görülmektedir. Sonuç olarak ulusal alanyazında evlilik kaygısını ölçen bir ölçme aracının olmadığı görülmektedir. Bu nedenle bu araştırmada evlilik kaygısını ölçen bir

ölçme aracı geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmanın Türkiye’de evlilik alanında yapılan çalışmalara katkı sağlayacağı umulmaktadır.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırma verilerinin toplanacağı çalışma grubu uygun örnekleme (Convenience sampling) yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Bu örnekleme türüne göre veriler araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen ve araştırmacılar tarafından kolay ulaşılabilen kişiler üzerinden toplandığı belirtilmektedir (Creswell, 2002). Bu nedenle hem verilerin araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen hem de kolay ulaşılabilen bireyler üzerinden toplanması için bu örnekleme türü kullanılmıştır. Çalışmada uygun örnekleme yöntemi kullanılarak Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA), ölçüt geçerliği ve test tekrar test için ayrı ayrı çalışma gruplarından veriler toplanmıştır. Bu çerçevede araştırmanın verileri Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğrenciler ile İstanbul Silivri ilçesinde çalışmakta olan bekar öğretmenlerden elde edilmiştir. Açıklayıcı faktör analizi için verilerin toplandığı çalışma grubu 135’i erkek, 264’ü kadın olmak üzere toplam 369 kişiden, ölçüt geçerliği için verilerin toplandığı çalışma grubu 73 kişiden ve test-tekrar test için verilerin toplandığı çalışma grubu 7’si erkek, 31’i kadın olmak üzere toplam 38 kişiden oluşmaktadır.

İşlem

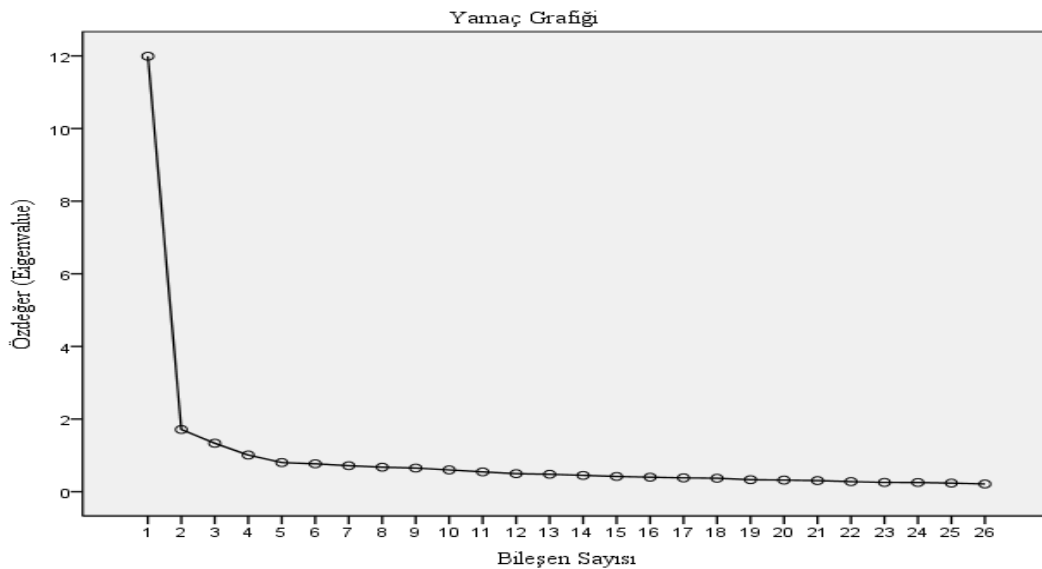
Evlilik kaygısı ölçeğini geliştirmek için öncelikle alan yazında daha önceden yapılmış kaygı ve evlilik ile ilgili çalışmalar taranmış, evlilik ve aile danışmanlığı alanında çalışmaları olan uzmanların görüşleri alınarak evlilik kaygısını niteleyen ölçek maddeleri hazırlanmıştır. Ayrıca, evlilik kaygısı ile ilgili açık uçlu sorular hazırlanarak henüz evlenmemiş ama evlilik çağına gelmiş bireylerle yüz yüze görüşmeler yapılarak hazırlanan bu açık uçlu sorular sorulmuş ve bekar bireylerin evlilik kaygısı ile ilgili görüşleri toplanmıştır. Bekar bireylerle yapılan görüşme kayıtları incelenerek de evlilik kaygısını niteleyen maddeler oluşturulmuştur. Bu işlemler sonrasında 50 maddelik madde havuzu oluşturulmuştur. 50 maddelik madde havuzunda yer alan maddeler evlilik ve aile danışmanlığı alanında çalışmaları olan 3 uzmana değerlendirilmiş ve evlilik kaygısı ile ilgili olmayan maddeler silinerek ve bazı maddelerde uzmanların görüşleri doğrultusunda revize edilerek ölçeğin 26 maddelik ön deneme formu oluşturulmuştur. Ayrıca uzman görüşleri doğrultusunda ölçeğin puanlanmasının 4’lük likert tipi (0= Kesinlikle katılmıyorum, 1= Katılmıyorum, 2= Katılıyorum, 3= Tamamen katılıyorum) olmasına da karar verilmiştir. Ölçeğin uygulamaya hazır bu ön deneme formu öncelikle 23 bekar bireye uygulanmış ölçek maddelerinin dil ve anlatım açısından açık ve net olup olmadığı değerlendirilmiştir. Alınan dönütler doğrultusunda ölçek maddeleri üzerinde gerekli düzeltmeler hazırlanarak ölçeğin formu geçerlik ve güvenirlik analizi için veri toplamaya hazır hale getirilmiştir.

Toplanan veriler üzerinden ölçeğin yapı geçerliğini incelemek için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. Ölçeğin ölçüt geçerliği ise durumluk ve sürekli kaygı ölçeği ile bu araştırmada geliştirilmeye çalışılan ölçek arasındaki korelasyon katsayısına bakılarak belirlenmiştir. Ölçeğin güvenilirliği Cronbach Alpha formülü ve test-tekrar test yöntemi ile incelenmiştir. Madde analizi için de düzeltilmiş madde toplam korelasyonları incelenmiştir. Büyüköztürk (2010) sosyal bilimlerde ilk defa geliştirilen bir ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için yapılan AFA'da temel bileşenler faktör çözümlemesi ile varimax döndürülmüş faktör çözümlemesi tekniklerinin kullanılmasının daha uygun olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle bu araştırmada temel bileşenler faktör çözümlemesi ile varimax tekniği kullanılarak ölçeğin yapı geçerliği belirlenmeye çalışılmıştır.

BULGULAR

Yapı Geçerliği

Açıklayıcı Faktör Analizi. Ölçeğin geçerliğini belirlemek için AFA yapılmıştır. AFA'da temel bileşenler faktör çözümlemesi ile varimax döndürülmüş faktör çözümlemesi teknikleri kullanılmıştır. AFA öncesinde KMO örneklem uygunluk katsayısı ve Barlett Sphericity testi χ^2 değeri incelenerek ölçek maddelerinin faktör analizine tabi tutulup tutulamayacağına karar verilmiştir. Yapılan analiz sonucu KMO örneklem uygunluk katsayısının .95 ve Barlett Sphericity testi χ^2 değerinin 5679,712 ($p < .001$) olduğu görülmüş ve AFA yapılmasına uygun olduğuna karar verilmiştir. Ölçeğin faktörlerini belirlemek için öncelikle AFA sonucu elde edilen Şekil 1'deki yamaç grafiği ve Tablo 1'de görüldüğü gibi yapılan ilk AFA sonucu elde edilen ölçeğin maddelerine ilişkin faktör yükleri ve maddelerin hangi faktörlerde toplandığı incelenmiştir. Yapılan ilk AFA sonucu ölçeğin 4 faktörden oluştuğu görülmüştür. Ancak yamaç grafiği incelendiğinde maddelerin çoğunun 1 faktörde toplandığı görülmüştür (Şekil 1).

Şekil 1. Evlilik Kaygısı Ölçeğine İlişkin Yamaç Grafiği

Yapılan ilk AFA sonucu incelenerek faktör yükü düşük olan, herhangi bir faktörle ilişkilendirilemeyen ve birden fazla faktörde yer alan maddeler silinerek analiz tekrarlanmıştır. Yapılan son analiz sonucunda 13 maddeden oluşan tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir (Tablo 1). Son olarak 2 akademisyen tarafından bu son analiz sonucu elde edilen faktörde yer alan maddelerin evlilik kaygısı ile ilgili olup olmadığı kontrol edilmiştir ve bu son analiz sonuçlarının raporlaştırılmasına karar verilmiştir.

Tablo 1: *Evlilik Kaygısı Ölçeğine İlişkin Faktör Yükleri, Özdeğerler, Açıklanan Varyans Yüzdeleri*

Maddeler	Faktör Yüğü
1. Evlilik konuşulurken huzursuz olurum	.73
2. Evliyken kendimi güvende hissetmeyeceğimi hissediyorum	.75
3. Evlilikle ilgili konular keyfimi kaçırır	.79
4. Evlilikten dolayı başıma geleceklerden endişe ederim	.76
5. Evlenirsem keyfim kaçır	.78
6. Evlilik bana mutsuzluk getirir	.74
7. Evlilikle ilgili olur olmaz düşünceler beni rahatsız eder	.74
8. Evlilik ilişkimi sürdüremeyeceğimden endişelenirim	.72
9. Evlilikle ilgili konuşmaktan kaçınırım	.76
10. Evliliğin hayatımı sınırlandıracağını düşündüğüm için evlilikten kaçınırım	.72
11. Mecbur kalmadıkça evlenmem	.72
12. Bulduğum ortamda evlilikle ilgili bir konu açıldığında oradan uzaklaşıyorum	.75
13. Hiçbir zaman evliliğe tam olarak hazır olduğumu hissedemem	.74
Özdeğer (Eigenvalue)	7.225
Varyans (%)	55.58

Tablo 1’de sunulan evlilik kaygısı ölçeğine ilişkin AFA sonucu incelendiğinde ölçe ait maddelerin faktör yüklerinin .72 ile .79 arasında sıralandığı görülmektedir. Ayrıca, AFA sonucu elde edilen tek faktörlü yapının toplam varyansın %55.58’ini açıkladığı bulunmuştur.

Ölçüt Geçerliği

Ölçeğin ölçüt geçerliği ölçekten alınan puanlar ile durumluk ve sürekli kaygı ölçeklerinden alınan puanlar arasındaki korelasyon katsayısına bakılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan korelasyon analizi sonucu, Tablo 2’de de sunulduğu gibi, evlilik kaygısı ile durumluk kaygı ($r = .47$) ve sürekli kaygı ($r = .42$) arasında istatistiksel olarak anlamlı orta düzeyde bir ilişkinin olduğu bulunmuştur.

Tablo 2: *Ölçüt Geçerliğine İlişkin Bulgu*

	Evlilik Kaygısı Ölçeği	Durumluk Kaygı Ölçeği	Sürekli Kaygı Ölçeği
Evlilik Kaygısı Ölçeği	1		
Durumluk Kaygı Ölçeği	.474**	1	
Sürekli Kaygı Ölçeği	.416**	.588**	1
$\bar{x}$	13.05	39.93	45.50
SS	7.49	9.03	8.61

**= $p < 0.01$

Güvenirlik

Evlilik Kaygısı Ölçeğinin güvenirlik düzeyi Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı test-tekrar test ile belirlenmiştir. Yapılan analiz sonucu ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .93 bulunmuştur. Ayrıca korelasyon analizi ile elde edilen test tekrar test sonucu ölçeğin tutarlılık/kararlılık katsayısının .79 olduğu görülmüştür.

Madde Analizi

Ölçeğin madde analizi için düzeltilmiş madde toplam korelasyonları incelenmiştir. Yapılan analiz sonucu ölçeğin maddelerine ilişkin düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarının .66 ile .74 arasında sıralandığı görülmüştür. Madde analizine ilişkin bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Evlilik Kaygısı Ölçeğine İlişkin Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonları

Madde No	r_{jx}
1	.68
2	.69
3	.74
4	.71
5	.73
6	.69
7	.69
8	.67
9	.71
10	.67
11	.66
12	.70
13	.68

SONUÇ

Evlilik kaygısı ölçeğini geliştirmek için yapılan bu çalışmada öz-bildirime dayalı evlilik kaygısını ölçen bir ölçme aracı alanyazına kazandırılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliği belirlemek için yapılan AFA sonucu ve ölçüt geçerliği için bu çalışmada geliştirilen ölçek ile durumluluk-sürekli kaygı envanteri arasındaki korelasyon katsayıları ölçeğin evlilik kaygısını ölçmek için alanyazında kullanılabilecek geçerli bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Ayrıca, kapsam geçerliği için alınan uzman görüşlerinin de yapı ve ölçüt geçerliği sonuçlarını desteklediği görülmektedir. Diğer bir ifadeyle ölçeğin geçerliğini incelemek için kullanılan tekniklerden elde edilen sonuçların birbirini desteklediği ve her bir geçerlilik türünden elde edilen sonuçların birbiri ile tutarlı olduğu belirtilebilir.

Büyüköztürk (2010) ölçek geliştirme çalışmalarında yapılan AFA sonucu elde edilen faktörlerde yer alan maddelere ait faktör yüklerinin .32'nin üzerinde olmasının ve AFA sonucu ulaşılan faktör yapısının açıkladığı toplam varyansın %41'in üzerinde olmasının ölçeğin geçerliği için yeterli olduğunu belirtmektedir. Bu çalışmada elde edilen AFA sonuçları bu çerçevede incelendiğinde ölçek maddelerinin faktör yüklerinin 72-79 arasında sıralandığı ve bu maddelerin toplam varyansın %55.58'ini açıklayan tek bir faktör altında toplandığı görülmektedir. Ayrıca ölçeğin ölçüt geçerliği için yapılan korelasyon analizi sonucu bu çalışmada geliştirilen ölçekten alınan puanlar ile durumluluk ve sürekli kaygı ölçeğinden alınan puanlar arasındaki korelasyon katsayılarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür. Sonuç olarak Evlilik Kaygısı Ölçeği'nin yapı geçerliği için yapılan AFA sonucu ve ölçeğin ölçüt geçerliğini belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucu dikkate alındığında Evlilik Kaygısı Ölçeği'nin evlilik kaygısını ölçmek için geçerli bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Hair, Black, Babin ve Anderson (2010) ve Büyüköztürk (2010) iç tutarlılık katsayısının .60 ve üzerinde olmasının ölçeğin güvenilirliği için yeterli olabileceğini belirtmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için hesaplanan iç tutarlılık katsayısı ve test tekrar test sonucu elde edilen güvenirlik katsayılarının ölçeğin evlilik kaygısının ölçümünde kullanılabilecek güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Özetle, yalın olarak belirlenmiş boyutları olan, kendini rapor etme esasına dayalı, cevaplaması kolay, bireylerin evlilik kaygısını ölçmek için güvenirlik açısından uygun bir ölçme aracı bu çalışma ile geliştirilerek kullanıma hazır hale getirildiği belirtilebilir.

Araştırma sonucu evlilik kaygısını ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı elde edilmesine rağmen bu araştırmanın da bütün araştırmalarda olduğu gibi sınırlılıkları bulunmaktadır. Bu sınırlılıklardan biri ilk defa bu çalışmada geliştirilmeye çalışılan evlilik kaygısı ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliğini belirlemek için verilerin toplandığı çalışma grubunun evreni temsil gücünün zayıf olmasıdır. Bu nedenle daha büyük

örneklemelerden veriler toplanarak ölçeğin psikometrik özellikleri tekrar incelenebilir ve bu araştırmadan elde edilen sonuçlarla karşılaştırılarak ölçeğin evlilik kaygısını ölçme gücünü arttırmaya yönelik düzeltmeler yapılabilir. Çalışmada ölçeğin yapı geçerliği açımlayıcı faktör analizi kullanılmıştır ancak farklı bir veri seti üzerinden doğrulayıcı faktör analizi yapılmamıştır. Ayrıca ölçeğin diğer bir geçerlik türü olan ölçüt geçerliği de durumluluk sürekli kaygı ölçeği ile bu araştırmada geliştirilmeye çalışılan evlilik kaygısı ölçeğinden alınan puanlar arasındaki korelasyon katsayısı incelenerek belirlenmiştir. Bu çerçevede farklı örneklem grubunda toplanan verilerle ölçeğin yapı geçerliği doğrulayıcı faktör analizi ile incelenebilir. Ölçüt geçerliği de evlilik kaygısı değişkeni ile ilgili olabilecek diğer ölçme araçlarıyla birlikte evlilik kaygısı ölçeği uygulanarak ölçüt geçerliği değerlendirilebilir. Ölçeğin test tekrar test yöntemi güvenilirliğinin incelenmesi 38 kişi üzerinden yapılmıştır. Bu nedenle daha büyük örneklem grubunda test tekrar test yöntemi ile ölçeğin güvenilirliği tekrar incelenebilir. Araştırmanın diğer bir sınırlı yanı ise çalışma grubunun, sosyodemografik özellikler açısından, Türkiye'deki farklı etnik yapıları kapsamaması olabilir. Bu durum ölçeğin farklı sosyodemografik özelliklere sahip örneklemelerde uygulanıp tekrar geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin incelenmesini gerekli kılmaktadır. Özetle çalışmanın bu sınırlıklarından hareketle ölçek geliştirmenin bir süreci gerektirdiği ve ölçeğin farklı örneklemelerde ve farklı zamanlarda tekrar tekrar uygulanarak psikometrik özelliklerinin incelenerek revize edilmesinin ölçeğin ölçme gücüne önemli katkılar sağlayabileceği belirtilebilir. Ayrıca ölçeğin kullanıldığı gelecekteki yapılacak çalışmalarda psikometrik özelliklerinin tekrar incelenerek rapor edilmesi bu ölçeğin revize edilerek gelişmesine önemli katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Azizoglu-Binici, S. ve Hovardaoglu, S. (1996). Evlilik İçin Karşılaştırma Düzeyi Ölçeği' nin (EKDÖ) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(38), 66-76.
- Bayoğlu, F. ve Atli, A. (2014). İnönü evlilik tutum ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik analizleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 397-415.
- Budak S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Büyüköztürk Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi, Ankara.
- Cihan-Güngör, H. ve Özbay, Y. (2006). Evlilikte Yetkinlik Ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29), 79-93.
- Creswell, J. W. (2002). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative*. Boston 2002.
- Çelik, E. (2013). Evlilik Hoşnutsuzluğu Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Electronic Turkish Studies*, 8(12), 249-261.

- Çelik, M. (2006). *Evlilik Doyum Ölçeği geliştirme çalışması* (Doktora tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Derebaşı, I. (2004). *Evlilik Doyumu Ölçeği'nin (MSI-R) madde-cevap kuramına dayalı olarak psikometrik özelliklerinin incelenmesi ve adaptasyon çalışması* (Doktora tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Fidanoğlu O. (2006). *Evlilik uyumu, mizah tarzı ve kaygı düzeyi arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul 2006.
- Geçtan E. (1984). *Çağdaş yaşam ve normal dışı davranışlar*. Maya Yayınları, Ankara.
- Hair J. Black W. C. Babin B. J. ve Anderson R. E. (2010). *Multivariate data analysis (7th ed.)*. Uppersaddle River, New Jersey 2010.
- Kabakçı, E., Tuğrul, C. ve Öztan, N. (1993). Birtchnell Eş Değerlendirme Ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 8(29), 31-37.
- Kalkan, M. ve Kaya, S. N. (2007). Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeğinin (EÖİDÖ) geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Aile ve Toplum*, 9(3). 35-40.
- Köroğlu (2004). *PsikoNozoloji: Tanımlayıcı klinik psikiyatri*. HYB Yayıncılık, Ankara.
- Öz Soysal, F. S., Uz Baş, A. ve Aysan, F. (2016). Evlilik Beklentisi Ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 119-128.
- Öz-Soysal, F. S., Uz Baş, A. ve Aysan, F. (2016). Evlilik Tutumu Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(4), 1951-1964.
- Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve aile terapisi*. PDREM Yayınları, Ankara.
- Özuğurlu, K. (2013). *Evlilik raporu*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (2002). İlişkilerde Mutluluk Ölçeği (İMÖ): Güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Kriz Dergisi*, 10(1), 37-43.
- Tutarel-Kışlak Ş. (1999). İlişkilerde Yükleme Ölçeğinin (İYÖ) güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Psikiyatri Psikoloji ve Psikofarmakoloji Dergisi* 7(3) 193-199.
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2017). Evlenme ve boşanma istatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27593> 06/02/2019 tarihinde adresinden ulaşılmıştır.
- Yavuz, A. A. (1995). *The Dyadic Adjustment Scale: A validation study with a Turkish sample* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Yıldırım İ. (1993). Evli Bireylerin Uyum Düzeyi. *Psikiyatri Psikoloji ve Psikofarmakoloji Dergisi* 1(3) 249-25.
- Yıldız, M. (2017). Evlilik Olgunluk Ölçeğinin geliştirilmesi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 1(1), 24-34.